

*Twój pomysł,
europejskie pieniądze*

**Wytyczne dla Beneficjentów
w zakresie informacji i promocji
w ramach
Regionalnego Programu Operacyjnego
Województwa Lubelskiego na lata 2007 – 2013**

Lublin, kwiecień 2010 r.

**PROGRAM
REGIONALNY**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

WOJEWÓDZTWO
LUBELSKIE

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Spis treści

1. Podstawy i zakres regulacji	3
2. Zasady ogólne	3
2.1. Logo Narodowej Strategii Spójności (dla Programu Regionalnego)	11
2.2. Logo Unii Europejskiej	13
2.3. Herb Województwa Lubelskiego	15
3. Instrumenty informacji i promocji.....	16
3.1. Zasady ogólne prowadzenia działań informacyjno-promocyjnych	16
3.2. Tablice informacyjne	16
3.3. Tablice pamiątkowe	19
3.4. Stosowanie tablic pamiątkowych dla wybranych inwestycji	22
4. Inne działania informacyjne i promocyjne	24
5. Oznakowanie dokumentów i materiałów związanych z realizacją projektu	26
6. Nadzór nad przestrzeganiem przepisów dotyczących informacji i promocji.....	27
7. Dane kontaktowe	27
Załącznik nr 1. Propozycje projektów wybranych materiałów promocyjnych.....	28

1. Podstawy i zakres regulacji

1. Zgodnie z art. 8 Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006, ustanawiającym szczegółowe zasady wykonania Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego ogólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności oraz Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Beneficjenci Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013 są odpowiedzialni za informowanie o otrzymanej pomocy.
2. Obowiązki w zakresie informacji i promocji regulują również: Strategia komunikacji Funduszy Europejskich w Polsce w ramach Narodowej Strategii Spójności na lata 2007-2013, przygotowana przez Instytucje Koordynującą Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia, zwana dalej Strategią Komunikacji oraz Wytyczne Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie informacji i promocji.
3. Celem niniejszego dokumentu jest określenie zasad obowiązujących Beneficjentów w zakresie działań informacyjnych i promocyjnych skierowanych do opinii publicznej w celu zachowania spójnej identyfikacji wizualnej.
4. Wytyczne dla Beneficjentów w zakresie informacji i promocji w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013, jako całość dokumentu, obowiązują wszystkich beneficjentów RPO WL od daty zawarcia umowy o dofinansowanie złożonego projektu.
5. Zgodnie z zapisami umowy o dofinansowanie projektu w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013, Beneficjent zobowiązany jest do stosowania aktualnych wzorów oznakowania promocyjnego, a tym samym do stosowania obowiązujących na dzień realizacji zadania promocyjnego¹ zapisów Wytycznych dla Beneficjentów w zakresie informacji i promocji.

2. Zasady ogólne

1. Materiały informacyjne i promocyjne, a także dokumenty stosowane podczas **realizacji projektu** powinny zawierać następujący zestaw znaków graficznych:
 - a) **logo Narodowej Strategii Spójności** (dla Programu Regionalnego),
 - b) **herb Województwa Lubelskiego**, z dopiskiem „Województwo Lubelskie”, z prawej strony znaku,

¹ Za dzień realizacji zadania promocyjnego należy przyjąć moment rzeczywistego rozpoczęcia pierwszej z czynności związanej z jego realizacją (np. zamówieniem usługi dostawy, zakupu lub roboty).

- c) **emblem Unii Europejskiej**, z dopiskiem „Unia Europejska” z lewej strony znaku lub poniżej, a tam gdzie jest możliwe również dopisek przy znaku UE „Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego” (obowiązek podpisywania znaku uzależniony jest od wielkości materiału informacyjnego lub promocyjnego, zgodnie z pkt. 3-5 rozdziału nr 2) lub opis w postaci: **„Projekt² współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013.”**

Informacja o współfinansowaniu³ może być umieszczana w dowolnym miejscu, jednak poza ciągiem znaków (przy jednoczesnym zachowaniu pól ochronnych znaków). Niniejszy opis został zakwalifikowany do opcjonalnego umieszczenia. Według wytycznych *Strategii komunikacji* powinien on znajdować się na materiałach **dużych** np. tablice informacyjne; **materiałach multimedialnych i wybranych materiałach drukowanych**. Na **małych materiałach** promocyjnych (w tzw. wariacie minimalnym) tj.: długopisach, koszulkach, czapczkach itp. *Strategia nie wymaga umieszczania omawianego opisu.*⁴

- d) **Hasło programu: „Twój pomysł, europejskie pieniądze”**. *Strategia komunikacji* wśród obowiązkowych elementów wizualizacji wymienia również hasło określone dla NSS, PO lub RPO. Przepisy *Strategii* zaznaczają jednak, że powyższe hasło powinno znajdować się na materiałach dużych tj.: tablicach informacyjnych, pamiątkowych, billboardach, plakatach, materiałach drukowanych, publikacjach itp.⁵ Stosowanie tego opisu możliwe jest również w innych przypadkach, jeśli pozwala na to **wielkość, rodzaj, charakter i technika wykonania materiałów**, przy czym hasło Programu powinno być umieszczone poza ciągiem znaków.

Hasło programu:
Czcionka Arial CE,
Kolor biały, bold

*Sposób rozmieszczenie hasła, jego wielkość i kolorystyka tła określone są przy wzorze tablicy informacyjnej i pamiątkowej (Rozdział 4 Instrumenty informacji i promocji niniejszych Wytycznych).

² Beneficjent powinien wskazać bezpośrednio przedmiotu dofinansowania poprzez zamianę słowa „projekt” na np. „publikacja, konferencja, szkolenie” itp.

³ def. informację o współfinansowaniu stanowi zapis, który wskazuje na realizację projektu lub danego działania ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego z Regionalnego Programu Operacyjnego.

⁴ Sposób oznaczania działań informacyjnych i promocyjnych dla dużych i małych materiałów oraz klasyfikację przykładowych materiałów promocyjnych określa *Strategia komunikacji Funduszy Europejskich w Polsce w ramach Narodowej Strategii Spójności na lata 2007-2013* (8.2. Komunikacja wizualna). W przypadku materiałów drukowanych typu ulotka, folder, broszura, album, stanowiących materiał promujący realizowany projekt należy dodatkowo zamieścić zapis „egzemplarz bezpłatny”.

⁵ j.w.

Nie należy używać skrótów EFRR, UE, ponieważ nie są one powszechnie znane. Na wszystkich materiałach powinny być umieszczane pełne nazwy. Ponadto należy unikać używania skrótu RPO WL 2007-2013.

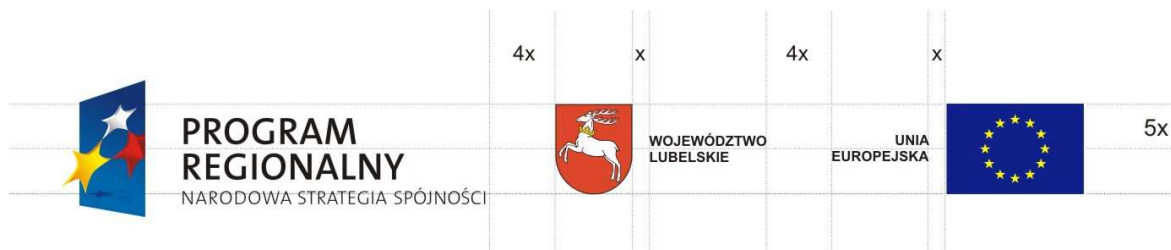
- Znaki powinny być stosowane zawsze w tym samym zestawieniu z zachowaniem odpowiednich proporcji. Powinny być umieszczone w sposób horyzontalny. Z lewej strony powinno być umieszczone logo Narodowej Strategii Spójności (dla Programu Regionalnego), z prawej strony logo Unii Europejskiej, natomiast w przestrzeni pomiędzy tymi znakami powinien się znaleźć herb Województwa Lubelskiego. Wszystkie znaki powinny być odpowiedniej wielkości i przy użyciu tych samych wersji (kolorowych lub monochromatycznych). **Znaki powinny być stosowane w kolorze z wyjątkiem sytuacji, gdy jest to technologicznie niemożliwe.** Niedozwolone jest zniekształcanie proporcji znaków, ich elementów składowych oraz krojów czcionek.
- Wersję podstawową stanowi zestawienie znaków z opisem.** Opis powinien być umieszczony w bezpośrednim sąsiedztwie (poniżej) zestawienia znaków. **Do redakcji opisu przy fladze Unii Europejskiej, herbie oraz informacji o współfinansowaniu, obowiązkowe jest używanie czcionki Arial (Arial CE).**

PODGLĄD:

Wersja opcjonalna zatwierdzona przez KE, zamieszczona w obecnie obowiązującej *Strategii komunikacji* (projekt dla materiałów dużych).

Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013

PODGLĄD:

Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013

lub

Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013

PODGLĄD:

Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013

4. W przypadku, gdy zastosowanie zestawienia znaków zgodnie z pkt. 3 rozdziału 2 jest niemożliwe (ze względu na rozmiar oznaczanego przedmiotu), dopuszczalne jest zastosowanie zestawienia znaków w następujących formach:

lub

5. W przypadku, gdy zastosowanie zestawienia znaków zgodnie z pkt. 3 oraz z pkt. 4 rozdziału 2 jest niemożliwe (ze względu na rozmiar oznaczanego przedmiotu), dopuszczalne jest zastosowanie zestawienia znaków w minimalnej formie:

PODGLĄD:

6. Dopuszcza się umieszczenie każdego z wariantów kolorowych zestawienia znaków graficznych (pkt. 3-5) na różnych wersjach tła jednorodnych, w tym również zbliżonych do kolorystyki poszczególnych znaków, przy czym należy zadbać o wyraźne wyeksponowanie znaków (kolorystyka znaków nie zlewała się z tłem). W przypadku flagi UE należy umieścić wokół znaku graficznego białą obwódkę o szerokości równej 1/25 wysokości znaku, zgodnie z podrozdz. 2.2, pkt. 6 niniejszych Wytycznych.

Przykład umieszczania wariantów kolorowego oznakowania na wybranych tłach jednorodnych.

7. W przypadku, gdy zastosowanie zestawienia znaków w wersji kolorowej jest niemożliwe ze względów technologicznych (na przykład tłoczenie, grawerunek itp.), dopuszczalne jest zastosowanie zestawienia znaków w odcieniach szarości lub w wariacie achromatycznym – czarnym i niebieskim (opracowanie dla wersji podstawowej ciągów znaków, zgodnie z rozdz. 2, pkt. 3).

Wariant w odcieniach szarości:**Wariant achromatyczny czarny:****Pozytyw:**

* achromat czarny pozytyw może być stosowany na dowolnie wybranym kolorze tła przy zachowaniu wyrazistości wyeksponowania znaków (tło nie może zlewać się ze znakami).

Negatyw:

* achromat czarny negatyw może być stosowany na dowolnie wybranym kolorze tła przy zachowaniu wyrazistości wyeksponowania znaków (tło nie może zlewać się ze znakami).

Wariant achromatyczny niebieski:**Pozytyw:****Negatyw:**

Stosowanie zestawienia znaków w odcieniach szarości lub w achromatach (czarny, niebieski) jest dopuszczalne tylko w wyjątkowych przypadkach.

8. Przestrzeń pomiędzy znakami i wokół nich stanowi pole chronione (Rozdział 2.1 pkt. 3 – pole ochronne: logotyp Programu Regionalnego). W związku z powyższym nie mogą znajdować się w niej inne obce formy zarówno graficzne jak i tekstowe, niż te wskazane w Wytycznych.
9. Niedopuszczalne jest stosowanie innych kolorów znaków i czcionek niż te wskazane w niniejszych Wytycznych, jak również niemożliwe jest usuwanie elementów składowych w znakach graficznych bądź zniekształcenie proporcji znaków i ich elementów poprzez ściąganie i rozciąganie, itp.
10. Dla oznaczeń dokumentów oraz materiałów informacyjnych i promocyjnych wydawanych w języku innym niż język polski, np. w języku angielskim, przyjmuje się następujące warianty:

Wersja podstawowa:

Wersje uzupełniające:

Wersja minimalna:

2.1. Logo Narodowej Strategii Spójności (dla Programu Regionalnego)

1. Znak graficzny Narodowej Strategii Spójności (dla Programu Regionalnego) jest zbudowany z układu połączonych gwiazd na tle trapezu. Symbolika gwiazd nawiązuje do flagi Unii Europejskiej poprzez kolor jednej z gwiazd, jak również niebieski kolor tła. Nawiązuje również do symboliki flagi Polski poprzez kolory pozostałych dwóch gwiazd.
2. Forma znaku marki jest zbudowana z zestawienia znaku graficznego (1) z logotypem (2) w ściśle określonych proporcjach.
3. Z uwagi na konieczność stosowania znaku Narodowej Strategii Spójności (dla Programu Regionalnego) wyłącznie w zestawieniu z logo Unii Europejskiej oraz z herbem Województwa Lubelskiego, możliwe jest stosowanie znaku Narodowej Strategii Spójności (dla Programu Regionalnego) jedynie w poniższej formie⁶:

Konstrukcja znaku Programu Regionalnego

zasada konstrukcji pola ochronnego znaku marki

Pole ochronne definiuje obszar wokół znaku, w którym nie może pojawić się żadna obca forma, zarówno graficzna, jak i tekstowa. Moduł konstrukcyjny stanowi kwadrat o boku $\frac{1}{4}$ wysokości znaku graficznego.

⁶ Narodowa Strategia Spójności. Księga Identyfikacji Wizualnej, Załącznik nr 1 Strategii komunikacji Funduszy Europejskich w Polsce w ramach Narodowej Strategii Spójności na lata 2007-2013, 2008, pkt. 2.01.

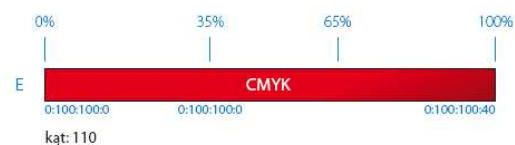
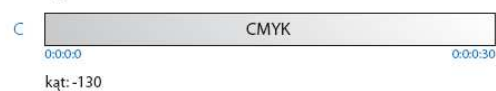
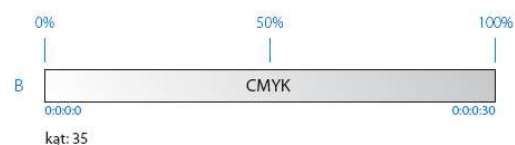
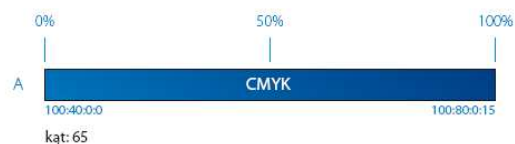
4. Kolorystyka znaku jest istotnym czynnikiem kształtującym tożsamość i sposób postrzegania marki. Kolory znaków oraz systemu identyfikacji powinny być zgodne z określonymi kolorami w CMYK w Księdze Identyfikacji Wizualnej, niezależnie od techniki reprodukcji nadruku kolorowego. W logotypie użyta została czcionka z rodziny The Mix CE (*Księga Identyfikacji Wizualnej*, pkt. 1.13-1.14). Zmiana wskazanej czcionki oraz kolorystyki znaku jest niedopuszczalna.

znak graficzny – CMYK

kolory dla programu – CMYK

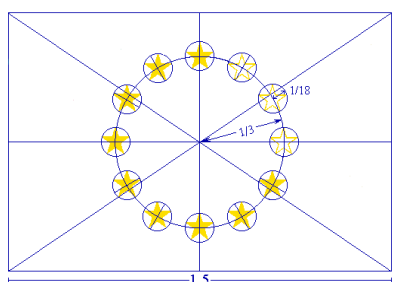
budowa gradientu znaku graficznego – CMYK

5. Szczegółowe wymagania odnośnie stosowania znaku graficznego Narodowej Strategii Spójności (dla Programu Regionalnego) zawiera *Narodowa Strategia Spójności. Księga identyfikacji wizualnej* (załącznik nr 1 *Strategii komunikacji*). Logotypy Narodowej Strategii Spójności (dla Programu Regionalnego) dostępne są na stronie internetowej www.funduszeuropejskie.gov.pl, w zakładce Zasady Promocji Funduszy Europejskich

oraz na stronie Programu Operacyjnego www.rpo.lubelskie.pl w zakładce Dokumenty/Dokumenty RPO/Strategia Komunikacji FE.

2.2. Logo Unii Europejskiej

- Symbol Unii Europejskiej składa się z 12 pięciopięciennymi gwiazdami na niebieskim tle. Logo Unii Europejskiej ma kształt prostokątnej flagi, której długość stanowi 1 i 1/2 szerokości. Gwiazdy są umieszczone w równych odległościach od siebie w taki sposób, że formują niewidzialny okrąg, którego środek tworzy się poprzez przecięcie się przekątnych prostokąta. Promień okręgu stanowi 1/3 wysokości prostokątnej flagi. Każda gwiazda ma 5 punktów, które umieszczone są na obwodzie „niewidocznego” okręgu, którego promień wynosi 1/18 wysokości prostokątnej flagi. Gwiazdy są usytuowane pionowo, tzn. jedno ramię (wierzchołek) gwiazdy jest pionowe a dwa przylegające do niego ramiona powinny być usytuowane w linii prostej oraz pod kątem prostym do „masztu” flagi. Gwiazdy powinny być rozmieszczone na okręgu w pozycjach „pełnych” godzin zegarowych.
- Opis geometryczny symbolu Unii Europejskiej:

- Regulacja kolorów:

PANTONE
REFLEX BLUE

PANTONE
YELLOW

- Logo ma następujące kolory:
 - Niebieski Pantone reflex - powierzchnia prostokąta
 - Żółty Pantone - powierzchnia gwiazd
- Żółty Pantone jest uzyskiwany poprzez użycie 100% „process yellow”. Natomiast poprzez wymieszanie 100%-ego „process cyan” i 80%-ego „process magenta” uzyskuje się odcień bardzo zbliżony do „pantone reflex blue”.

6. Opis szczegółowych wymagań odnośnie stosowania znaku graficznego Unii Europejskiej zawiera Załącznik I Wytycznych dotyczących emblematu i określenia standardowej kolorystyki do Rozporządzenia Komisji (WE) 1828/2006 ustanawiającego szczegółowe zasady wykonania Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego ogólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności oraz Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Opis ten oraz dostępne logotypy zostały również zamieszczone na stronie internetowej: http://europa.eu/abc/symbols/emblem/graphics1_pl.htm
7. W przypadku użycia reprodukcji flagi UE na kolorowym tle należy umieścić wokół prostokąta białą obwódkę o szerokości równej 1/25 wysokości tego prostokąta. Przy użyciu reprodukcji w kolorze czarnym, prostokąt powinien posiadać czarną obwódkę, natomiast gwiazdy powinny być czarne na białym tle.

8. Logo Unii Europejskiej w zestawieniu znaków występuje z dopiskiem „Unia Europejska” oraz wskazaniem na fundusz „Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego”, a tam gdzie jest to nie możliwe ze względu na ograniczone miejsce wskazane do oznakowania promocyjnego lub technologii wykonania oznakowania obligatoryjnie zapis „Unia

Europejska”. Zasady oznaczania działań promocyjnych określają pkt. 3-6 niniejszych Wytycznych Rozdział 2. Zasady ogólne.

9. Zmiana kolorystyki logo Unii Europejskiej jest dopuszczalna jedynie ze względów technologicznych np. grawerunku, tłoczenia, itp. lub użycia materiału typu mosiądz, gdzie technologia nie pozwala na wykorzystanie pełno kolorowego nadruku. W przeciwnym wypadku zmiana kolorystyki jest niedozwolona.

2.3. Herb Województwa Lubelskiego

1. Herb Województwa Lubelskiego przedstawia srebrnego jelenia w skoku, ze złotą koroną na szyi na czerwonym tle.
2. Herb Województwa Lubelskiego podlega ochronie prawnej (zgodnie z Uchwałą Nr XLVI/615/02 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 23 września 2002 r.). W związku z powyższym Beneficjenci Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013 mogą używać herbu jedynie dla podkreślenia związku podejmowanych działań z Województwem Lubelskim i jego promocji. Herb Województwa Lubelskiego należy używać na wszystkich materiałach informacyjnych i promocyjnych oraz na dokumentach stosowanych podczas realizacji projektu wyłącznie w ciągu znaków graficznych zgodnie z rozdziałem **2. Zasady ogólne**.
3. Wykorzystanie znaku graficznego w innych celach bez zgody Zarządu Województwa Lubelskiego stanowi naruszenie prawa. Logotypy znaku graficznego Województwa Lubelskiego są dostępne na stronie: http://www.lubelskie.pl/um/herb_uchwala.php oraz na stronie Programu Operacyjnego www.rpo.lubelskie.pl w zakładce Dokumenty/ Dokumenty RPO/Strategia Komunikacji FE.

Czerwony:	C: 0	M: 87	Y: 91	K: 0
Żółty:	C: 0	M: 15	Y: 100	K: 0
Biały:	C: 0	M: 0	Y: 0	K: 0

3. Instrumenty informacji i promocji

3.1. Zasady ogólne prowadzenia działań informacyjno-promocyjnych

Beneficjenci programu zobowiązani są do stosowania następujących instrumentów informacyjnych i promocyjnych (niezbędne minimum):

- tablice informacyjne – w trakcie realizacji inwestycji
- stałe tablice pamiątkowe, które powinny zastąpić tablice informacyjne
- informowanie opinii publicznej o otrzymywanym wsparciu ze środków Unii Europejskiej

Zasady umieszczania tablic informacyjnych i promocyjnych regulują podrozdziały 3.2 Tablice informacyjne, 3.3 Tablice pamiątkowe, 3.4 Stosowanie tablic pamiątkowych dla wybranych inwestycji.

3.2. Tablice informacyjne

1. Beneficjent, w trakcie realizacji projektu, umieszcza tablicę informacyjną w każdym miejscu realizacji projektu spełniającego co najmniej jeden z następujących warunków:
 - a) całkowity wkład publiczny⁷ do projektu przekracza 500 000 EUR (wartość wkładu publicznego projektu Beneficjent określa na podstawie kursu, który stanowi średnią miesięcznych obrachunkowych kursów stosowanych przez Komisję Europejską z ostatnich sześciu miesięcy poprzedzających miesiąc złożenia wniosku o dofinansowanie.)⁸
 - b) projekt dotyczy finansowania robót infrastrukturalnych lub budowlanych.
2. W przypadku projektów poniżej 500 000 euro całkowitego wkładu publicznego, których przedmiotem dofinansowania nie są roboty infrastrukturalne lub budowlane Beneficjenci nie są zobowiązani do umieszczania tablic informacyjnych.
3. Na tablicy informacyjnej podaje się tytuł projektu, jego wartość, kwotę dofinansowania ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, nazwę Beneficjenta oraz informacje, o których mowa w rozdziale 2. **Zasady ogólne** niniejszego dokumentu. Informacje te zajmują nie mniej niż 25% powierzchni tablicy. Umieszcza się również hasło promujące Program: „**Twój pomysł, europejskie pieniądze**”.
4. Dopuszcza się możliwość pominięcia na tablicy informacyjnej dwóch elementów: wartości projektu i kwoty dofinansowania EFRR.
5. Zalecane jest używanie białego tła na tablicach informacyjnych (nie wskazane jest używanie kolorów agresywnych, jaskrawych). Tablica informacyjna powinna być

⁷ def. całkowity wkład publiczny tj. "suma wkładu wspólnotowego (środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego) oraz krajowego wkładu publicznego".

⁸ Miesięczne obrachunkowe kursy wymiany KE opublikowane zostały pod adresem internetowym: http://ec.europa.eu/budget/inforeuro/index.cfm?fuseaction=currency_historique¤cy=153&Language=en

umieszczona po podpisaniu umowy o dofinansowanie projektu w miejscu widocznym najpóźniej w ciągu maksymalnie 21 dni od rozpoczęcia rzeczowej realizacji projektu tj. rzeczywistym rozpoczęciu pierwszej z dostaw, zakupu lub robót.

6. W przypadku projektów, których realizacja rozpoczęła się przed podpisaniem umowy o dofinansowanie, Beneficjent zobowiązany jest do postawienia tablicy w terminie nie później niż 21 dni od daty podpisania umowy o dofinansowanie projektu.
7. W przypadku projektów o całkowitym wkładzie publicznym większym bądź równym 500 000 EUR, wielkość tablicy powinna być dostosowana do skali przedsięwzięcia, o którym informuje, jednak rozmiary tablicy powinny być nie mniejsze niż 200 cm na 250 cm. Dopuszcza się możliwość zwiększenia wymiarów tablic pod warunkiem zachowania wszystkich proporcji oryginalnego wzoru tablicy.
8. W przypadku projektów dotyczących finansowania robót infrastrukturalnych lub budowlanych wymiary tablic informacyjnych powinny być nie mniejsze niż:
 - a. 25 cm na 30 cm w przypadku projektów o całkowitym wkładzie publicznym poniżej 100 000 EUR,
 - b. 70 cm na 90 cm w przypadku projektów o całkowitym wkładzie publicznym większym bądź równym 100 000 EUR, a mniejszym niż 500 000 EUR,
 - c. 200 cm na 250 cm w przypadku projektów o całkowitym wkładzie publicznym większym bądź równym 500 000 EUR,
9. Po zakończeniu realizacji operacji tablicę informacyjną zastępuje się stałą tablicą pamiątkową, w momencie zakończenia projektu tzn. rzeczowego zakończenia projektu.
W przypadku, gdy tablica informacyjna spełnia wszystkie wymagania przewidziane dla tablicy pamiątkowej można pozostawić tablicę informacyjną jako pamiątkową. Warunkiem pozostawienia tablicy informacyjnej jako pamiątkowej jest aktualność wszystkich danych umieszczonych na powierzchni tablicy informacyjnej, po zakończeniu realizacji projektu.
10. Tablice informacyjne i pamiątkowe należy umieszczać w miejscach najbardziej widocznych, zapewniających dostęp jak największej liczbie odbiorców, a tym samym zapoznanie się z jej treścią.
11. Tablica informacyjna powinna zawierać wszystkie obowiązkowe elementy podstawowego oznakowania (tj. emblemat UE, odwołanie słowne do UE oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, logo Programu Regionalnego, hasło promocyjne RPO WL). Obowiązkowo na tablicy należy umieścić rodzaj i tytuł projektu, nazwę Beneficjenta oraz pełną nazwę programu (Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013). Opcjonalnie wartość projektu i dofinansowania z EFRR, obok nazwy Beneficjenta, może zostać także umieszczone logo Beneficjenta, w sytuacji gdy jego eksponowanie nie spowoduje nieczytelności informacji zawartych na tablicy, a wielkością

3.3. Tablice pamiątkowe

1. Beneficjent umieszcza na stałe widoczną i dużych rozmiarów tablicę pamiątkową nie później niż 6 miesięcy od daty rzeczowego zakończenia projektu spełniającego co najmniej jeden z wymienionych warunków:
 - a) całkowity wkład publiczny⁹ do projektu przekracza 500 000 EUR (wartość wkładu publicznego projektu określa się na podstawie kursu, który stanowi średnią miesięcznych obrachunkowych kursów stosowanych przez Komisję Europejską z ostatnich sześciu miesięcy poprzedzających miesiąc złożenia wniosku o dofinansowanie).¹⁰
 - b) projekt dotyczy zakupu środków trwałych lub finansowania robót infrastrukturalnych lub budowlanych.
2. W przypadku projektów poniżej 500 000 euro całkowitego wkładu publicznego, których przedmiotem dofinansowania nie są zakup środków trwałych lub finansowanie robót infrastrukturalnych lub budowlanych, Beneficjenci nie są zobowiązani do umieszczania tablic pamiątkowych.
3. Na tablicy pamiątkowej podaje się tytuł projektu, jego wartość, kwotę dofinansowania ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, nazwę Beneficjenta oraz informacje, o których mowa w rozdziale **2. Zasady ogólne** niniejszego dokumentu. Informacje te zajmują nie mniej niż 25% powierzchni tablicy. Umieszcza się również hasło promujące Program: „**Twój pomysł, europejskie pieniądze**”.
4. Dopuszcza się możliwość pominięcia na tablicy pamiątkowej dwóch elementów: wartości projektu i kwoty dofinansowania EFRR.
5. Zaleca się używanie białego tła na tablicach pamiątkowych (nie wskazane jest używanie kolorów agresywnych, jaskrawych). Tablica pamiątkowa powinna być umieszczona w miejscu widocznym i powinna być wykonana z materiałów trwałych.
6. W przypadku projektów o całkowitym wkładzie publicznym większym bądź równym 500 000 EUR, rozmiary tablicy pamiątkowej powinny być nie mniejsze niż 200 cm na 250 cm.
7. W przypadku projektów dotyczących zakupu środków trwałych lub finansowania robót infrastrukturalnych lub budowlanych wymiary tablic pamiątkowych powinny być nie mniejsze niż:
 - a. 25 cm na 30 cm w przypadku projektów o całkowitym wkładzie publicznym poniżej 100 000 EUR,

⁹ def. całkowity wkład publiczny tj. "suma wkładu wspólnotowego (środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego) oraz krajowego wkładu publicznego.

¹⁰ Miesięczne obrachunkowe kursy wymiany KE opublikowane zostały pod adresem internetowym: http://ec.europa.eu/budget/inforeuro/index.cfm?fuseaction=currency_historique¤cy=153&Language=en

- b. 70 cm na 90 cm w przypadku projektów o całkowitym wkładzie publicznym większym bądź równym 100 000 EUR, a mniejszym niż 500 000 EUR,
 - c. 200 cm na 250 cm w przypadku projektów o całkowitym wkładzie publicznym większym bądź równym 500 000 EUR,
8. Tablice pamiątkowe należy umieszczać w miejscach najbardziej widocznych, zapewniających dostęp jak największej liczbie oraz osób zapoznane się z jej treścią (np. bramy wjazdowe, wejścia do budynków, parkingi, itp.).
 9. Dopuszcza się możliwość zwiększenia wymiarów tablic pod warunkiem zachowania wszystkich proporcji oryginalnego wzoru tablicy.
 10. Tablica pamiątkowa powinna zawierać wszystkie obowiązkowe elementy podstawowego oznakowania (tj. emblemat UE, odwołanie słowne do UE oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, logo Programu Regionalnego, hasło promocyjne RPO WL). Obowiązkowo na tablicy należy umieścić rodzaj i tytuł projektu, nazwę Beneficjenta oraz pełną nazwę programu (Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013). Opcjonalnie wartość projektu i dofinansowania z EFRR, obok nazwy Beneficjenta, może zostać umieszczone logo Beneficjenta, w sytuacji gdy jego eksponowanie nie spowoduje nieczytelności informacji zawartych na tablicy, a wielkością logo Beneficjenta jest mniejsze niż emblemat Unii Europejskiej. Beneficjent poza wskazanym miejscem nie może umieścić dodatkowego logo.
 11. Zaleca się, aby tablice pamiątkowe były wykonane z materiałów trwałych.
 12. Przykładowy wzór tablicy w formacie pliku *.cdr jest dostępny na stronie internetowej www.rpo.lubelskie.pl.

3.4. Stosowanie oznakowania dla wybranych inwestycji

1. W przypadku dróg, tablice pamiątkowe/informacyjne powinny być montowane na początku i na końcu drogi. Wskazane jest, by tablice były dwustronne. Informacje zamieszczone na tablicy powinny być czytelne. W przypadku dróg o długości mniejszej niż 2 km, dla oznakowania można użyć tylko jednej dwustronnej tablicy informacyjnej i pamiątkowej, umieszczonej w jednym z wymienionych miejsc.
W sytuacji, gdy w ramach projektu drogowego dofinansowanie uzyskała sieć dróg lub kilka odcinków połączonych ze sobą bądź też będących w bliskim sąsiedztwie, wówczas konieczne jest umieszczenie co najmniej 2 tablic dwustronnych w miejscach widocznych o największym natężeniu ruchu.
2. W przypadku budowy, remontu, przebudowy całych budynków, tablice pamiątkowe/informacyjne powinny być umieszczone na zewnątrz budynku, przy czym tablica powinna znaleźć się w części, której dotyczy projekt lub w jego bliskim sąsiedztwie.
3. W przypadku przebudowy pomieszczeń lub części obiektu, tablica informacyjna i pamiątkowa powinna znaleźć się w części, której dotyczył projekt. Wielkość tablicy pamiątkowej będzie w tych przypadkach uzależniona od warunków powierzchniowych i może być mniejsza od wymaganej, jednak nie mniejsza niż 25 x 30 cm.
4. W przypadku budynków oraz obszarów objętych ochroną konserwatorską lub innych inwestycji realizowanych na obszarach objętych ochroną konserwatorską, ochroną środowiskową lub innymi, uniemożliwiającymi postawienie tablic w miejscu realizacji projektu, zaleca się umieścić tablice w bezpośrednim sąsiedztwie danego obiektu, w miejscu które umożliwi dostęp do informacji jak największej liczbie osób, a jednocześnie w taki sposób, aby nie było wątpliwości o finansowaniu projektu.
5. W przypadku, gdy inwestycja obejmuje budowę kanalizacji na obszarze kilku gmin lub występuje inna inwestycja rozproszona, istnieje możliwość umieszczenia jednej tablicy informacyjnej/pamiątkowej, na której znajdzie się informacja o wszystkich miejscach objętych realizacją projektu. W przypadku, gdy są to miejsca identyfikowalne (np. remont niezależnych budynków znacznie oddalonych od siebie) należy zastosować kilka tablic w zależności od ilości miejsc realizacji projektu.
6. Tablice pamiątkowe należy umieszczać na okres trwałości projektu, określonej w umowie o dofinansowanie. Nie ma obowiązku usunięcia tablicy po upływie tego terminu.
7. W przypadku zakupu taboru czy innego rodzaju sprzętu ruchomego (środków trwałych tj. maszyny, urządzenia, aparatura, wyposażenie biurowe, sprzęt komputerowy) należy zamieścić na nim elementy wymagane dla materiałów informacyjnych i promocyjnych, które zostały opisane w **rozdziale 2. Zasady ogólne** także w postaci np. naklejek lub

plakietek informacyjnych. Minimalny rozmiar naklejki lub plakietki powinien mieć wymiary 2 cm na 9,5 cm i powinien zawierać zestaw znaków graficznych określonych w rozdziale 2. **Zasady ogólne**, w szczególności **pkt. 5**.

Naklejka/plakietka:

lub

8. W sytuacji, gdy umieszczenie naklejki lub plakietki o wskazanych rozmiarach byłoby niemożliwe ze względu na rozmiar oznaczanego przedmiotu, dopuszcza się zmniejszenie rozmiaru, jednak pod warunkiem zachowania odpowiednich proporcji i czytelności oznaczeń. Nie ma obowiązku oznaczania materiałów, których rozmiar i technika wykonania uniemożliwiają zachowanie odpowiednich proporcji i czytelności oznaczeń.
9. Naklejki informacyjne stosuje się również w przypadku wartości niematerialnych i prawnych np. zakup oprogramowania, umieszczając je w widocznym miejscu na sprzęcie, w którym dane oprogramowanie zostało zainstalowane.
10. W odniesieniu do materiałów, które ze względu na swoje cechy fizyczne nie są możliwe do oznaczenia naklejką/plakietką, należy zastosować inny rodzaj oznaczenia (np. w postaci tablicy informacyjnej lub pamiątkowej zgodnie z wymaganiami określonymi w rozdziale 4. Instrumenty informacji i promocji, podrozdziale 4.1 Tablice informacyjne pkt. 5 i 6 oraz podrozdziale 4.2 tablice pamiątkowe pkt. 3 i 4, umieszczonej w siedzibie beneficjenta), w taki sposób, aby nie było wątpliwości o finansowaniu projektu.
11. W przypadku wszystkich pozostałych inwestycji i sprzętu, które nie zostały opisane, powinno zastosować się oznaczenia, w taki sposób, aby nie było wątpliwości o finansowaniu projektu. Dla wszystkich instrumentów należy zastosować elementy

wymagane dla materiałów informacyjnych i promocyjnych, które zostały opisane w rozdziale 2. **Zasady ogólne.**

4. Inne działania informacyjne i promocyjne

Podjęte przez Beneficjenta działania promocyjne i związane z nimi materiały reklamowe oraz publikowane w ramach wypełniania obowiązku informowania opinii publicznej o otrzymywanym wsparciu ze środków Unii Europejskiej, **służą tylko i wyłącznie promocji projektu w opinii publicznej.** Beneficjent przede wszystkim promuje Regionalny Program Operacyjny i fundusz, pośrednio podmiot aplikujący o środki unijne.

1. W ramach obowiązku informowania opinii publicznej o otrzymywaniu wsparcia ze środków unijnych, zalecane jest:
 - a) w momencie rozpoczęcia realizacji projektu przeprowadzenie konferencji, spotkania, konferencji prasowej (lub innej akcji promocyjnej) inaugurującej projekt,
 - b) poinformowanie społeczności lokalnej o rozpoczęciu realizacji projektu (ogłoszenia, informację w mediach lokalnych o jak największym zasięgu),
 - c) w trakcie realizacji projektu przedstawienie jak najszerszej opinii społecznej rezultatów projektu,
 - d) stworzenie strony internetowej lub podstrony do istniejącego serwisu, poświęconej realizacji projektu, zgodnie z zaleceniami pkt. 3,
 - e) przeprowadzenie konferencji (lub innej akcji promocyjnej) podsumowującej realizację projektu (przedstawienie dokonań i efektów),
 - f) poinformowanie społeczności lokalnej o zakończeniu realizacji projektu (ogłoszenia, informacje prasowe w lokalnych mediach o jak największym zasięgu),
 - g) opracowanie folderu lub ulotki informacyjno-promocyjnej.
2. W przypadku realizacji dużych projektów tzn. których wartość całkowitego wkładu publicznego przekracza 500 000 euro, IZ RPO zaleca przeprowadzenie kampanii informacyjno-promocyjnej dotyczącej projektu.
3. IZ proponuje, aby w miarę możliwości, każdy z beneficjentów posiadający własną stronę internetową utworzył w ramach jej zasobów **specjalną zakładkę/podstronę lub odrębny serwis** celem przekazania, jak najszerszemu gronu odbiorców, informacji o inwestycjach finansowanych w ramach RPO WL ze środków EFRR oraz inwestycjach już zrealizowanych, których finansowanie pochodziło z funduszy UE. **Oznaczenie takiej zakładki/podstrony/serwisu powinno być spójne z rozdziałem 2. Zasady ogólne**, co do zastosowania odpowiednich ciągów znaków. Ponadto wspomniane zakładki/podstrony/serwisy **powinny zawierać następujące informacje:**

- Adresy stron internetowych informujących o PRO WL, ze szczególnym uwzględnieniem strony prowadzonej przez Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego dotyczącej programu,
 - Numery telefonów/infolinii do Punktów Informacyjnych zlokalizowanych na terenie Województwa Lubelskiego oraz instytucji zajmujących się naborem wniosków (Departament Strategii i Rozwoju Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego w Lublinie, Lubelska Agencja Wspierania Przedsiębiorczości w Lublinie),
 - Adresy korespondencyjne w/w instytucji,
 - Krótki opis realizowanych/zrealizowanych projektów przez konkretnego Beneficjenta, który powinien zawierać poniższe elementy:
 - Nazwę projektu,
 - Nazwę beneficjenta,
 - Krótki opis projektu,
 - Całkowity koszt projektu,
 - Kwota dofinansowania z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.
4. Wybór konkretnych narzędzi promocji należy do Beneficjenta, przy czym zastosowanie właściwej formy promocji winno uwzględniać wartość, rodzaj oraz charakter przedsięwzięcia, efekt jego zastosowania, a także w sposób bezpośredni wskazywać również fakt współfinansowania projektu ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach RPO WL. Do wszystkich przedsięwzięć należy zastosować elementy opisane w rozdziale **2. Zasady ogólne**, tak, by nie było wątpliwości o źródłach finansowania i żeby promocja projektu była prowadzona zgodnie z obowiązującymi dokumentami.
5. Materiały reklamowe w postaci gadżetów powinny służyć zadaniom promocyjnym określonym we wniosku o dofinansowanie, a także w sposób bezpośredni wskazywać na specyfikę inwestycji objętej unijnym wsparciem. IZ RPO zaleca Beneficjentom wykonanie materiałów o charakterze masowym, przeznaczonych do promowania projektu w jak najszerszej grupie mieszkańców i opinii publicznej.
6. W przypadku pozostałych materiałów informacyjnych i promocyjnych nie wymienionych w powyższych Wytycznych, sposób oznaczania wraz z klasyfikacją przykładowych materiałów promocyjnych z podziałem na duże i małe materiały określa *Strategia komunikacji Funduszy Europejskich w Polsce w ramach Narodowej Strategii Spójności na lata 2007-2013*. W przypadku materiałów drukowanych typu ulotka, folder, broszura, album, stanowiących materiał promujący realizowany projekt należy dodatkowo zamieścić zapis „egzemplarz bezpłatny”, a w przypadku dużych materiałów w promocyjnych hasło programu: „Twój pomysł, europejskie pieniądze”.

7. Zaleca się sporządzanie dokumentacji zdjęciowej lub filmowej z każdego etapu realizacji projektu oraz publikację wytworzonych materiałów fotograficznych i multimedialnych potwierdzających realizację projektu współfinansowanego z RPO WL oraz każdorazowe przekazywanie ich na potrzeby informacji i promocji do IZ RPO w celu zamieszczania na stronie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego, w szczególności w części dotyczącej prezentacji „Dobrych praktyk”. Pozwoli to na rozpowszechnienie wiadomości o realizacji projektu wśród możliwie największego kręgu odbiorców.
8. W przypadku materiałów informacyjno-promocyjnych tj. artykuły prasowe, fotoreportaże, wywiady, spoty telewizyjne, programy publicystyczne należy zadbać o umieszczenie bezpośrednio w treści/wypowiedzi informację o programie i funduszu, a tym samym podkreślić znaczenie otrzymanej dotacji unijnej w rozwoju inwestycji. Dodatkowo każdy z materiałów musi zostać opatrzony odpowiednim oznakowaniem oraz informacją o współfinansowaniu ze środków RPO WL.

5. Oznaczenia dokumentów i materiałów związanych z realizacją projektu

1. Oznaczeniu stosowanymi znakami i opcjonalnie informacją o współfinansowaniu podlegają materiały i dokumenty dotyczące realizacji projektu po podpisaniu przez Beneficjenta umowy o dofinansowanie.
2. Oznaczeniu podlega tylko pierwsza strona dokumentu, pozostałe opcjonalnie. Dokumenty powinny być oznaczone obowiązkowymi elementami wariantu podstawowego, wskazanego w rozdziale 2 Zasady ogólne, pkt. 3 Wytucznych.
3. Oznaczeniu podlegają w szczególności:
 - Materiały drukowane o charakterze informacyjnym i promocyjnym m.in. broszury, ulotki,
 - Korespondencja adresowana przez IZ RPO i IP II w sprawie realizacji projektu, kierowana do Beneficjentów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013,¹¹
 - Opisy stanowisk pracy lub umowy cywilno-prawne z pracownikami zatrudnionymi w ramach realizowanego projektu,
 - Ogłoszenia o naborze personelu,
 - Ogłoszenia o wyborze wykonawcy w ramach realizowanego projektu,
 - Umowy z wykonawcami,
 - Dokumentacja przetargowa, w tym specyfikacja istotnych warunków zamówienia, opis przedmiotu zamówienia, wzór umowy,

¹¹ Wzór oznakowania dokumentów jest do pobrania na stronie internetowej www.rpo.lubelskie.pl

- Materiały konferencyjne, szkoleniowe, certyfikaty, zaświadczenia (również oznaczenie pomieszczeń, w których odbywają się spotkania, seminaria, konferencje, wystawy i inne),
 - Informacje prasowe, reklamy i ogłoszenia,
 - Materiały multimedialne,
 - Materiały prasowe,
4. Dokumenty finansowe – faktury, rachunki i inne dokumenty finansowo-księgowo nie podlegają oznaczeniu. W przypadku dokumentów mających charakter gotowych formularzy, wzorów, w których treść Beneficjent nie ma możliwości ingerencji lub gdy dokumenty wystawiają podmioty zewnętrzne, oznaczanie nie jest wymagane.

6. Nadzór nad przestrzeganiem przepisów dotyczących informacji i promocji

1. Nadzór nad przestrzeganiem przez Beneficjentów zasad stosowania środków informacyjnych i promocyjnych będzie egzekwowany na podstawie zapisów umów o dofinansowanie projektów zawartych przez Beneficjentów z Instytucją Zarządzającą Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013 bądź Instytucją Pośredniczącą II stopnia.
 - a) Niedopełnienie obowiązków przez Beneficjentów w zakresie informacji i promocji może skutkować wstrzymaniem wypłaty środków lub koniecznością zwrotu dotacji.
 - b) Dokumentację dotyczącą działań informacyjnych i promocyjnych podjętych w ramach realizacji projektu należy przechowywać przez okres 5 lat od zakończenia realizacji projektu.

7. Dane kontaktowe

1. Punkt Informacyjny
Departamentu Strategii i Rozwoju Regionalnego
UMWL w Lublinie
 tel.: 0 800 888 776 (bezpłatna infolinia), 0-81 44-16-750
 e-mail: rpo@lubelskie.pl, www.rpo.lubelskie.pl
2. Punkt Informacyjny
Lubelskiej Agencji Wspierania Przedsiębiorczości w Lublinie
 tel.: 0-81 46-23-831, 0-81 46-23-812
 e-mail: lawp@lubelskie.pl, www.lawp.lubelskie.pl

Załącznik nr 1

Propozycje projektów wybranych materiałów promocyjnych

1. Reklama prasowa*

2. Dyplom, certyfikat

* użyty w opracowaniu materiał zdjęciowy służy wyłącznie celom ilustracyjnym i stanowi własność autora.

3. Oznakowanie stoisk wystawienniczych - roll-up, stand

4. Materiały drukowane: folder promocyjny, ulotka o projekcie*

* użyty w opracowaniu materiał zdjęciowy służy wyłącznie celom ilustracyjnym i stanowi własność autora.